

О.Д. Гринь
к. ю. н., доц.

ПЕРЕКОНАННЯ І ПРИМУС В ПРАВІ

Переконання і примус – універсальні способи соціального управління, властиві різним регуляторам, особливо праву.

На сьогодні базовим методом взаємовідносин людини й держави в Україні є переконання як система заходів правового й неправового характеру, яка полягає в застосуванні різноманітних виховних, роз'яснювальних і заохочувальних заходів з метою формування в громадян розуміння необхідності чіткого виконання вимог законів та інших правових актів [1, с. 132].

Метод переконання є визначальним методом щодо попередження вчинення правопорушень. Переконання становить комплекс виховних, роз'яснювальних та заохочувальних засобів, які здійснюються з метою підвищення організованості, дисципліни громадян, добровільного виконання ними законів. Саме переконання формує правосвідомість, внутрішню готовність до прийняття й виконання загальнообов'язкових правил [2, с. 238].

Основною метою переконання є формування правової свідомості в особи, її переконаності в доцільності виконання правових норм, виховання внутрішньої потреби, звички дотримуватись закону, а також профілактика правопорушень та вплив на деформовану або погано сформовану індивідуальну свідомість правопорушників [3, с. 163].

Для досягнення цієї мети держава використовує як традиційні засоби масової інформації (телебачення, радіо, преса), так і новітні інформаційні ресурси (Інтернет), що дає змогу проводити роз'яснювальну, виховну роботу, підвищувати рівень правосвідомості та відповідальності учасників правовідносин у відповідній сфері [4, с. 149].

Переконання передуює примусові, який застосовується до громадян, не здатних скеровувати свою поведінку у відповідності з державною волею. В той же час, воно супроводжує заходи примусу [2, с. 239].

Традиційно в юридичній науці будь-яке визначення права містить вказівку на його обов'язкову ознаку – примусову забезпеченість з боку держави. Саме тому примус, який здійснює держава в межах та на засадах, чітко визначених законодавством, можна вважати засобом забезпечення правопорядку, дотримання вимог, визначених нормами права [5, с. 251]; він є одним з атрибутів державної влади, знаряддям забезпечення безумовного виконання приписів правових норм усіма членами суспільства [6, с. 215].

Досить часто заходами одного виду державного примусу охороняються відносини, врегульовані нормами багатьох галузей права,

тобто вид примусу можна визначити залежно від того, якою галуззю права регулюються підстави і порядок застосування його заходів. Останнє характерне для заходів адміністративного примусу, якими охороняються найрізноманітніші суспільні відносини, що виникають у сфері державного управління [5, с. 251].

Переконання та примус можуть бути державного та громадського характеру. Метод переконання застосовується всіма суб'єктами управління. Примус здійснюється спеціально на те уповноваженими державними органами та громадськими організаціями на основі правових норм у встановленому порядку [6, с. 213].

Державний примус розглядається у широкому та вузькому значенні. У широкому сенсі це – багатогранна та складна діяльність компетентних державних органів з охорони права від порушень. Вона полягає у: а) спостереганні за правомірністю поведінки учасників суспільних відносин; б) дослідженні обставин діянь, у яких виявлені ознаки протиправності; в) розгляді справ про протиправні діяння, застосуванні юридичних санкцій і виконанні актів застосування [7, с. 36].

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що переконання може здійснюватись у правовій сфері через такі позитивні юридичні засоби, як суб'єктивні права, законні інтереси, пільги і ґрунтується на зацікавленості, доказах законності та доцільності свідомої поведінки, що відповідає нормам права. Примус може здійснюватись у правовій сфері через такі юридичні засоби, як запобіжні заходи, призупинення, покарання і виступає не як самоціль, а як виправлення і перевиховання, тобто включає риси переконання правопорушників та інших членів суспільства у необхідності виконання правових розпоряджень; є більш жорстким методом впливу права на суб'єктів; здійснюється в особливій процесуальній формі, встановленій в праві.

Список використаної літератури

1. Дембіцька С.Л. Переконання як психологічний метод застосування адміністративного примусу. *Право і суспільство*. 2015. № 3. Ч. 3. С. 131–135.
2. Голубов С.В. Метод переконання в діяльності державтоінспекції МВС України. *Форум права*. 2012. № 4. С. 237–242. URL: <http://arhive.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12gcgdmu.pdf> (дата звернення: 29.10.2021).
3. Ткаля О.В. Переконання як сучасний метод адміністративно-правового впливу. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 162–167.

4. Ляшук Р.М. Методи переконання та примусу в адміністративній діяльності правоохоронних органів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 148–150.
5. Дембіцька С.Л. Державний та адміністративний примус: загальнотеоретичні поняття та ознаки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2016. С. 250–256.
6. Ковалів М.В. Переконання та примус як загальні методи впливу в органах виконавчої влади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: юридична*. 2015. № 1. С. 211–219.
7. Ровинський Ю.О. Поняття та види державного примусу. *Держава і право*. 2010. Вип. 49. С. 35–41.